

ԼՈՅՍ

ՀԱՆԴԵՍ ԱԶԳԱՅԻՆ

Կը հրատարակուի Չորեքշաբթի եւ Շաբաթ օրերը: Տարեկան գինն է մէկ յիսուս օսմանեան: Մէկ քերթը 40 փարա արծար: Նամակ կամ ո եւ է գրութիւն պետք է ուղղել Առ. Մ. Գալիամաճեան Կոստանդնուպոլիս, Մերձան ջարդի Բիւշտի եֆէնտի խանի տակ Մ. Կ. Սարգեանի տպարանը:

ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻԻ 120

1880

ՇԱԲԱԹ 13 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՕՍՏՈՒԹՅՈՒՆ

Ազգ. Վարչութիւնն իր պաշտօնին զլուսն անցնելէն ի վեր վաւթանութեամբ կը դործէ և յոյս կուտայ թէ պաշտօնէական դրութիւնն իսկապէս օգտակար պիտի լինի:

Դատական սենեակներուն կազմութիւնն ալ, ինչպէս կը ծանուցանէինք, լրացած է արդէն և առօրէն իւրաքանչիւրն դործի սկըսած:

Մեր մէջ մինչև հիմա դատական օրէնք մը չկար. հետևաբար դատի մը ելքը ժողովականաց կամքէն և կամ խիշճէն կախում ունէր:

Այսպիսի անորոշ դրութեան մ'առջև ժողովականաց պատասխանատուութիւնն ի հարկէ անուանական էր, որովհետև ոչ դրական օրէնք մը կար և ոչ դատաւարական եղանակ:

Սակայն այժմ իւրաքանչիւր դատական սենեակի պարտիքն և իրաւասութեան սահմանը ճշդող և որոշող օրինաց ծրագիր մը

պատրաստուելու վրայ է, որ նոյնպէս Ազգ. ժողովոյ քննութեանն ու վաւերացմանը պիտի ներկայի:

Զրկանաց և անարդարութեան առաջն առնելու բանաւոր միջոցն՝ ըստ փորձառութեան, պարտուց՝ իրաւանց՝ արդարութեան և հաւասարութեան վրայ հիմնեալ օրինաց ճշդիւ գործադրութիւնն է, որ ընդհանուր վստահութիւն յառաջ բերելու կը ծառայէ:

Ուրեմն մեր Ազգ. Վարչութեան պարտքն է փութացնել ժամ յառաջ օրինաց վերաբերեալ ծրագրերն և զանոնք՝ յետ վաւերացման՝ ճշդիւ գործադրել, որպէս զի ընդհանուր վստահութիւն դոյանայ, որ շատ կարեւոր է, մանաւանդ այժմ, յորում ամեն բանէ աւելի մեր ազգային ներքին վերակազմութեան մեծ ու կենսական խնդրով կ'ուզեմք զբաղիլ, որ մեզի համար մահու և կենաց խնդիր է:

Մեր նոյն բացատրութեան մէջ կ'ամփոփեմք կրթական, առաջնորդական, վանո-

րէից, կալուածական, ամուսնական, տրոց և այլ խնդրոց կարգադրութիւնն, որք մինչև հիմա նուազ ուշադրութիւն դրաւած էին:

* * *

Սովի վերաբերեալ տեղեկութիւնք դժբաղդաբար քաջալերական չեն դարձեալ:

Վերջին թղթաբերով առնուած նամակներ, որ լինեն տխուր իրողութիւններով, մեր ըսածը կը հաստատեն:

Գոհ եմք սակայն որ Ազգն ըստ ամենայնի ուշադրութիւն նուիրած է իւր Հայաստանցի եղբարց դառն վիճակին և կը փութայ Սովեկց խնամող Կեդր. Պատ. Յանձնախմբին ազդասիրական հրաւիրանացն արդեամբ պատասխանել:

Կը յուսամք թէ այս մասին հարկ եղած ջանքերը կը կրկնապատկին:

Կը ցաւիմք որ մեր Պատ. Թաղական Խորհուրդներէն ոմանք Երուսաղէմայ Պարտուց բարձման Պատ. Յանձնաժողովոյ կողմէ իրենց վրայ դրուած ազդասիրական պարտականութիւնները փութաշնորհեամբ կատարելու մասին նուազ ջանքեր կ'ընեն եղբր, որ եթէ ստոյգ է, հարկաւ չհամապատասխաներ իրենց ազդասիրութեանն ու բարեպաշտական զգացմանցը:

Երուսաղէմն Ազգին համար պէտք մ'է թէ կրօնական և թէ քաղաքական տեսակէտով. ուստի և նորա պարտուց բարձմանն աշխատիլը մեր ամենուս ալ նուիրական պարտականութիւնն է:

Գոհ եմք որ Ռուսիաբնակ մեր պատուական ազգայիներն այս մասին ևս ըստ արժանւոյն օգնելու համար կարևոր միջոցներ ձեռք առնուլ սկսեր են արդէն:

Ուրիշ անգամներ բացատրած եմք, եւ ահա ներկայիս անգամ մ'ալ կը կրկնեմք թէ Երուսաղէմայ պարտուց բարձման Յանձնաժողովոյ հրահանգներն եթէ փութապէս

գործադրուելու հոգ տարուին, խիստ օգտակար արդիւնքներ յառաջ պիտի գան:

Նմանապէս այս կէտն ալ պէտք չէ որ մեր Թաղական Խորհրդոց և համայն ազգայնոց ուշադրութենէն վրիպի:

* * *

Պէտք չէ մոռնալ նաեւ Ազգ. Հիւանդանոցի վիճակն ալ, որ ինչպէս յայտնի է, տէրութեան կողմէ հացն ու միսը դադարելուն պատճառաւ ծանրացած է, յիշեալ բարեպաշտական հաստատութեան սնտուկին վրայ օրական 8 տսկոյ անհրաժեշտ ծախուց դուսար մ'աւելնալով:

Իրաւ է թէ Ժողովուրդէն նուէր պահանջելու չափն այս միջոցիս աւելցած է, սակայն միւս կողմանէ մտածելով որ Ժողովուրդն երբ այսպիսի նեղ ժամանակի մը մէջ անգամ իր ազդասիրական, բարեպաշտական և ուսումնասիրական պարտականութիւնները կը կատարէ, իւր տրամաբանութենէն քան ամենայնի ցոյց կուտայ և չորաշուք բաղդին ամեն տրեւանքսն դէմ արիաբար կը մարտնչի, կարելի է ըսել թէ այսպիսի պատուական Ժողովուրդ մ'ապագայ չունի:

Այն Ժողովուրդն որ ամեն կերպ զոհութիւններ յանձն կ'առնու, ապագան աներկբայելի է:

Եւ ինչո՞ւ փառաւոր ապագայ չունենայ Հայ ազգը, քանի որ իքնօգնութեան վրայ յոյս ու հաւատ ունի:

Այս յոյսն ու հաւատը շատ անգամներ ինչպէս կը ցուցնէ պատմութիւնն, Հայ ազգը փրկած ու պահպանած է բազում անխուսափելի վտանգներէ, և այժմ ալ բնաւ տարակոյս չկայ թէ իր վերակենդանութեանը պատճառ պիտի լինի:

Ուրեմն պէտք է որ իւրաքանչիւր ոք իրեն նշանաբան ընդունի թէ Հայը Հայուն օգնելու պարտաւոր է:

ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Տփղիսի Հայ լրագիրք այս միջոցիս խիստ կարևոր խնդրով մը կ'ընդհանրէ :

Ինչպէս յօդուածոյս մակագրէն կ'երևայ, ազգային միութեան խնդիրն է, որում պէտք է մեծ ոյժ առնել, որովհետեւ կրօնի տարբերութիւնը բնաւ պատճառ մը չէ որ մարդ իր ազգը չտիրէ ու նորա օգտին և բարւոյն չ'աշխատի :

Կրօնքն Աստուծոյ և մարդուս խղճին միջև յարաբերութեան միջոց մ'է . ուստի և կրօնքն աղատ է և պէտք է որ աղատ լինի, որովհետեւ համայնման արդիւնք է :

Արդ, կրօնքն իբր ճշմարիտ սկզբունք կ'ընդունի՝ որ իբրև համոզման արդիւնք աղատ լինի, պէտք չէ սակայն միւս կողմանէ ազգութեան դադարաւորին հետ շփոթել, և կրօնքն իբր ուրոյն ազգայնութիւն նկատել, որ շատ սխալ է, և ահա այն ատեն կրօնքը կրօնք լինելէ դադարելով՝ մոլեռանդութիւնն իբր կրօնք կ'սկսի տիրել :

Եւ ի՞նչ է մոլեռանդութիւնն, եթէ ոչ նախապաշարում, որ հետեանք է մահացու ազխաութեան :

Մարդ զգեստը փոխելով ինչպէս որ չը կրնար փոխել իր ազգութիւնը, նոյնպէս և կրօնքը փոխելով չկրնար փոխել նաև իր ազգութիւնն, որովհետեւ կրօնքի անունով ազգութիւն չկայ և չկրնար լինիլ :

Ուստի կրօնքով կաթոլիկ կամ բողոքական մը ո՛րչափ ալ որ իր ազգային եկեղեցիէն հեռացած լինի, ազգաւ դարձեալ Հայ է, և կը կոչուի Հայ կաթոլիկ կամ Հայ բողոքական, և ոչ թէ կաթոլիկ ազգ և կամ բողոքական ազգ :

Ուրեմն քանի որ կրօնքն Աստուծոյ և մարդուս խղճին միջև յարաբերութեան միջոց մ'է, չեմք կրնար գիտնալ թէ ի՞նչ պատճառ կայ որ մարդ մոլեռանդութենէ մղեալ

իր վերաբերած ազգին դէմ ատելութեամբ լցուի և հոգւով չափ ատէ զայն :

Եթէ պատճառ մը կայ, այն ալ նախապաշարումն է, զոր պէտք է ջնջել բոլորովին, հաւասարապէս սիրել զիրար և հասարակաց շահն ու բարին ամեն բանէ վերադաս համարել :

Հետեւաբար համազգի եղբայրք (խօսքերս նիս առ հասարակ ամենուն համար չէ) մոլեռանդական ոգիէ մղուելով իրարու վրայ թշնամոյ աչքով նայելու և իրարու չարիք և վնաս հասցնելու ազդամբնա դադարաւոր պէտք է որ մերկանան այլ ևս, և դարուս քաղաքակրթական լուսաւոր պահանջմանցն համաձայն ազգային միութեան դադարաւոր տարածելու ոյժ տան հաւաքաբար, ջանալով միշտ որպէս զի անցելոյն տխուր հետքերն անդարձ կորնչին և նմանօրինակ դառն ժողովուրդ չ'ընկնուի :

Ահա այսպիսի խորհրդածութիւններով մեր ևս կը ձայնակցիմք յիշեալ մեր արդոյ պաշտօնակցաց և կը հրաւիրեմք մեր բոլոր համազգի եղբայրներն որ որտի մոտք հետեւին ազգային միութեան վտեմ դադարաւորին :

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Մեր այս աւուր շարաթական տեսութեան մէջ Հայաստանի սովելոց և Ազգ. Հիւանդանոցի վիճակին վրայ խօսելով՝ ազգայնոց գթութիւնն և ուշադրութիւնը կը հրաւիրէինք :

Այս առթիւ օգտակար կը համարեմք հետեւեալ առաջարկութիւնն ընել, որ յուսամք թէ ուշադրութիւն կը գտնէ :

Տօնախմբութեանց օրերը մօտ են :

Այսպիսի օրերու մէջ գրեթէ ամեն տուն քիչ թէ շատ արտաքոյ կարգի աւելորդ ծախքեր տեղի կ'ունենան և ուրախութեան

հանգէաներ կը կատարուին և ի պատիւ՝ խըն-
ջոյքներ կը պատրաստուին :

Կառաջարկեմք որ այս տարի , ուր սովը
կը տիրէ և Հիւանդանոցի Պատ. Հոգաբար-
ձութիւնն հացի և միսի անհրաժեշտ պէտքե-
րով կը տագնապի , իւրաքանչիւր ոք հաճի
տօնախմբութեանց առթիւ իւր ընելիք ար-
տաքոյ կարգի ծախքերէն ետ կենալով՝ մէկ
մասն ի նպաստ սովելոց և Հիւանդանոցի
նուիրել և մնացածն ալ իւր գրպանը դնել ,
կամ Կրթական ընկերութեանց և կամ ու-
րիշ ազգօգուտ նպատակի մը նուէր տալ :

Այսպիսի նուիրատուութիւն մը բնաւ
տարակոյս չկայ թէ վայրկեանական ուրախու-
թիւններէ գերազանցապէս ազգու և հաճելի է :

Աւասիկ բարեգործութեան համար խիստ
յարմարագոյն միջոց մը , որ թէ հասարակաց
օգտին կը ծառայէ և թէ զմարդ խնայողու-
թեան կառաջնորդէ , մանաւանդ այսպիսի
ժամանակի մը մէջ՝ յորում իւրաքանչիւր
Հայ անհատի համար երկուքն ալ հարկաւոր
են , որովհետեւ ներկայիս մէջ ամեն ազգայ-
նոց առ Ազգն պարտաւորութիւնները բազ-
մացած են և թէ տուր և առի նուազման
պատճառաւ մարդ աւամայ խնայողութիւն
ընելու հարկադրուած է :

Կը յուսամք թէ մեր այս առաջարկու-
թիւնն ալ ընդունելութիւն կը գտնէ և հե-
տեաքար առիթ կունենամք յիշեալ առա-
ջարկութեան համեմատ նուիրատու ազգայնոց
ցուցակներն հրատարակելու :

Պ Ա Ր Ս Կ Ս Ս Տ Ա Ն

Սալմատ քաղաքէն հօկտ. 21 թուով Տիգրանի
Հոյ լրագիրներէն միկուն գրուած նամակէ մը հե-
տեւալ մատերը կը քաղենք :

« Թէյմուր տղան սաստիկութեամբ զօրք կը
պահանջէ Հոյոյմէ , բայց տեղւոյն վիճակաւոր ա-
ռաջնորդ Գեր. Գրիգոր եպիսկոպոս Մուշեղեանը ,

Պարսից բանակը մի նամակ ուղարկեց սու թէյմուր
աղան , և յայտնեց , թէ Հայերը հազիւ կը կարո-
ղանան իրենց գերդատառնը պաշտպանել առաջա-
կարարոյ մարդոց դէմ , եթէ նոցա տղամարդերը
պատերազմ՝ դնան , դուք ինձ կերաշխատ օրէք , որ
նրանց գերդատառները տալհալ կը մնան : Այս
պատտախանով գործը դադրեցաւ և Սրբազանը նոյն-
պէս պատտախան ստացաւ , որ Հայերը թող իրենք
զիրենք պաշտպանեն :

Վերջապէս , տեղս որքան արիւնարբու և առա-
ջակարարոյ մարդիկ կային , բոլորը մէկանց կամու-
տօր զօրք ու ձիաւոր նշանակուած են , ու մեծ վը-
նասներ կուտոն Հայերուն , բռնութեամբ կը մտնեն
տուները և իրենց ուղածը կառնուն , մանաւանդ
այն տուներն՝ ուր կը գտնուի մի Հանրի—Մարթինի
հրացան կամ մի լաւ ձի : Ոչ մի Հոյու մօտ ձի չը
թողին , բոլորը բռնութեամբ տարին , նմանապէս
գիւղացւոց սայլերը բոլորը ընցին ու պտտերազմա-
կան միներքներով լցուցին , ձրիարար դէպ ի Ուրմի-
քչեցին , միով բանիւ , տեղական Հայերը մեծ վը-
տանգի մէջ են , և ամեն գիշեր գիւղ մը կը կողոս-
տուի և շատ մարդասպանութիւններ տեղի կունե-
նան : Հայերն Երբեք մի չեն հաշտութեան
չկայ » :

Ս Ո Մ Ս Մ Ո Ւ Ն

Կըսի թէ չեմ գիշանիր բանակաւոր մտնել .
խիլ դուք , տարոն , կը կառողիք այս ըսածիս վրայ
և գուէիկ լեզուաւ մը ինձի դէմ կը յարձակիք :

Պարոն , ինչ կարծեցիք զրական հրատարակը ,
Գառըրիայի մէյտառնը , թէ ավուրգալուրի խաչվէն :

Դուք կամ ձեր կարգացածը հասկնալու կարո-
ղութիւն չունեցող ողորմելի անգէտ մ'էք , որ կը
միտտէք , քան թէ կը գրէք , և կամ խնդիրներ խե-
ղաթիւրելն ու նենգելը վիճաբանիլ կը կարծէք :

Դուք բանակիւ կուղէք . բայց ես սիգբան վը-
րայ լուրջ վիճաբանութիւնը կը յարգեմ :

Դուք անձնականութիւններ խճրեցիք ձեր զըր-
չին նիւթ կընտրէք . խիլ ես անձնականութեան հետ
գործ ունենալ չեմ ուզեր երբէք , որովհետեւ հը-
րապարակային գրչի մը պարտքն է խնդիրներ քըն-
նել , արարքներ քննադատել և ոչ թէ իրողութիւն-
ներ և անձնականութիւններ խճրել :

Կըսեմ թէ բանակաւոր մտնելու չեմ գիշանիր .
դուք կուղէք որ ձեզի հետ բանակաւոր մտնելու զի-
ջանիմ :

Աւստիկ ձեր տգիտութեան անհերքելի ապացոյցն . որովհետեւ բանասիրուի և օրինաւոր վիճաբանութեան մէջ տեղը կեցած տարբերութիւնն հասկընալու անգամ անկարող լինելնիդ . կը հաստատէք :

Դուք իբր պակասութիւն երեսիս կը զարնէք գայրոյի թանգարանէ փոխ գիրք տունէս : Այո՛ , փոխ գիրք առած եմ իմ ատորադրութեամբս , որովհետեւ կարողութիւնս չներէր որ ամեն տեսակ գրքեր ստանալու համար ստակ վճարեմ :

Դուք կըսէք թէ Ազգին ամեն կարգի եկեղեցականներէ այլ և այլ միջոցներով ստակ կարգեր եմ եղեր . չէի գիտեր թէ այդքան գերազանց կարողութեան տէր մէկն եմ եղեր , որ կրցեր եմ բոլոր եկեղեցականներն իմ ազգեցութեանս ներքեւ նուաճել և զանոնք գրգանս դնել :

Ո՛հ , Աստուած իմ , այս աստիճան տիամարութիւն :

Սակայն կը հրաւիրեմ զձեզ , սարսն , որ ձեր ըսածն հաստատէք , եթէ չէք ուղեր զբարտառիչ համարուի :

Դուք կըսէք թէ Վանօրէից Խորհրդոյ անդամակցութեան միջոցին հաշակաւոր վանքի մը վանահայրը սրտապահեալ համար Ձեր վանքէն եմ եղեր . քա՛ջ է , ինչ սքանչելի գիւտ . երկու մէծիտ , հա՛ , հա՛ , հա՛ :

Եթէ այդպէս է ձեր բոլոր գիտածը , խմբագիր չէ , միահարութիւն ընելու անգամ կարողութիւն չունենալնիդ կապտացոյցանէք :

Հարցէր ձեր եղբորդ՝ Մեծ. Ալիաղետն էֆէն . տիւի , հարցէք Վանօրէից Խորհրդոյ բոլոր անդամաց և հարցէք նոյն խիկ Ամեն. Ս. Պատրիարքին թէ նոյն վանահօր իր սրտածնաւորին չվերադառնալու համար մինչև վերջն օրքան կը սնդէի իմ մեծորդոյ ընկերակցացս հետ , և եթէ այս ամենը բաւական չէք համարիր , աչքէ անցուցէք զոնէ Վանօրէից Խորհրդոյ ատենագրութիւններն , որ կենդանի վիաներ են :

Նստե կըսէք թէ « բանթօլս » կարկտանդ է եղեր : Բարբէ , ինչ մեծ և աններելի սրտասութիւն և ըրալիս արժանաւոր դատաքնիք իմ այս ամենածանր սրտասութեանս : Ե՛հ , ինչ ընեմ , սարսն , բողոք ձեզի սէս Բոջիլտ մը չէ ըրեր զիս :

Աւստիկ մարդուս արժանիքը դատելու համար ձեր հօր կարողութիւնն որով գորիկ լինելու մեծ բարեբաղդութիւն կը համարիմ լնձ :

Թող այս լինի ձեր սքանչելի վեհանձնութեան

անժխտելի ապացոյցն և այս լինի իբրեւ մարդ իմ սրտասութիւնս , ընդ որ դո՛հ եմ յայնչալիս և ուրախ , որովհետեւ իմ անշահախնդրութեանս թանկագին վկայութիւնն է հրապարակաւ :

Կրնայի և դեռ կրնամ բազմաթիւ օրինակներ մէջ բերել ձեր տիւրապաներուն , ձեր գործոցն ու սրտասութեանցը մասին . բոյց ոչ կը զիջանիմ և ոչ ալ կուզեմ ձեզի հաւատարիլ , որովհետեւ զրահան հրապարակն անձնական վէճեր յուզելու ասպարէշ չէ :

Այսքան սրտաստիանն անգամ աւելորդ սխտի համարէի , եթէ չգիտնայի որ իմ արհամարհոտ լռութիւնս ձեր ընթերցողացն առջև իբրեւ փախուստ մեկնելու պիտի դիմանէիք :

Արդ , իմ այս ակամայ պատասխանիս համար աղնիւ ընթերցողացս ներդամութիւնը խնդրելով՝ վերջ կուտամ սոյն անհամայ միջադէպին , որում պատճառ տուիք դուք , սարսն , առանց պատճառի խնդի դէմ գռեհիւրար յարձակելով : Ար կրկնեմ ահա անգամ մ'ալ թէ բանակաւոր մտնելու չեմ գիշանիր , ինչպէս որ չեմ գիշանիր « Հայք և Եւրոպա » վերնագրով յօդուածոցս նկատմամբ քաշկռտուկներուդ պատասխանել , որովհետեւ քաջ կը հասկնամ որ նոյն ոգին չէք կրցեր ըմբռնել :

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

Կ Ե Ն Ս Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն Ք

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿԻՒՄՇԵԱՆ

Երկայն հասակով , ձերմակ մարութով և կարմիր երեսով լուրջ մէկն է :

Զինքը տեսնողը դէմքէն կը գուշակէ թէ բարեյիշատակ Ռուսինեանի հայրենակիցը ժամանակին փորձառութեանն հետ ունի նաեւ խորհրդածող միտք մը , որ կը մտածէ , կը քննէ , կը դատէ , կը պատճառարանէ և մինչև որ միտքը սրտածառին լուծուիլ չգտնէ , գլուխը չվերցնէր :

Ասիէ հետեցնելով կըսեմ թէ իւր միտքը գլուխուն համաձայն է , ինչպէս համաձայն են Ռուսինեանի սկզբունքներն իւր սկզբանցը , զորս բնու չը փոխէր , այլ ամեն անգամ իր հետը կը սրտացնէ :

Ճանրան գայած ատենն անգամ՝ աչքը ոտքէն չզրտէր։ Ղիկը մօտէն չճանչցող մէկն երբ տեսնէ որ կործ օրը քանի մ'անգամ Գովիսիօն խանին առջեւն կանցնի, կըսէ ինքնիրեն, տես սա սլատիա, ուրի սլանքէրը՝ որ ընելիք չաչերուն վրայ կը մատնէ, առանց միայթ ընելու թէ քովէն, ու դիմացէն ուլ կանցնի, կառքերն ինչպէս արագութեամբ կը վազեն, կամուրջի սղինձ ծախողներն ինչպէս անհանգիստ կընեն զմարդ և բեռնակիրներն. ալ զարնեւն և հրեւն ետև ինչպէս քաղաքավարութեամբ վառտա կը սլոռան ու մեծագատիւ անցորդները կզգուշացնեն։

Բայց ես գրաւ կը դնեմ որ աչքը ոտքէն չզրտէն իրեն կանոն դրած է, որովհետև ամեն բանի համար զօնթրօլ չատ կը սիրէ։ Հետևաբար աչքը իւր ոտիցը զօնթրօլ դրած է, որպէս զի կանոնէն չչեզի։

Իւր զլիաւոր սկզբունքն է ամեն բանի մէջ կանոնով գործել և կանոնով շարժիլ։ Ուստի ինչ բան որ կանոնի հակառակ է, իւր սկզբունքին դէմ է, և ինչ որ իւր սկզբունքին դէմ է, իրեն համար ճշմարտութիւն չէ։

Ասկէ հետևեցնելու չէ թէ ինչ բան որ իւր բըմացն հաճելի է, զայն իրեն սկզբունք կը ծագէ, այլ ոչն որ հաստատ է և տրամաբանութեան հակառակ չէ։

Ինչպէս որ միտքը չյոգնիր խորհելէ, նայնպէս և բերանն ալ չյոգնիր խօսելէ և տկանջը լսելէ։

Բանի մը վրայ զինքն համոզելը չատ զիրին չէ. սակայն չկործուի թէ Յովհաննէս Լճիկնորի Արմաշեան անհամոզելի է. երկայնատեութեամբ մտիկ կընէ ըստծներուդ և բնաւ չընդմիջէր, այնպէս որ կը կարծես թէ բու սկզբունքներուդ համոզուեցաւ. բայց մէյ մ'ալ կը տեսնես որ համոզուած կարծելուդ վրայ սխալեր ես, որովհետև կսկսի այնպիսի սրտատխմաններ տալ, որ համոզել կարծած ամենդ կամ դու կը համոզուի, և կամ զինքն համոզելու համար միաստեբուդ սարածիլը տեսնելով՝ կընես, այս մարդը կամ շատ սուր տրամաբանող միտք ունի և կամ շատ բծախնդիր մէկն է, որ հաւիթիին դեղնուցին վըջն մազն անգամ կը դատէ։

Առաջին կարծիքէն եղողները կըսեն թէ կարգով և կանոնով գործելու ստատիկ սիրահար է. իսկ երկրորդ կարծիքէն եղողները կըսեն, այս մարդուն հետ գործելը երկաթէ լէպլէպի ծամելու կը նմանի։

Իսկ ես կըսեմ, այնքան հաստատամիտ է, որ խորհածը գործնականին մէջ եթէ անհուն դժուար

ութիւններ ալ ունենայ, համոզելու համար թէ գործնականն ըստ կանոնի պէտք է որ տեսականին հնազանդի, ակնայը քթին դրած՝ զարմանալի երկայնատեութեամբ զլուրը կը կոխէ ու կաշխատի, և մինչև որ երկարատե փորձով չհամոզուի թէ նախ տակին հասնելու համար միջոցը փոխել պէտք է. սկսած ճանրէն չդառնար. և ահա կը հետևեցնեմ ըսելու թէ Յովհաննէս Լճիկնորի Արմաշեան զիւրափոխութիւն մարդ չէ. իւր սկզբունքին վրայ խիստ հաստատուն է և կրնայ շատ լաւ խորհուրդներ տալ, այնպէս որ՝ առանց չափադանցութեան՝ կրնամ բնակ թէ իւր միտքը գեղեցիկ խորհուրդներու հարուստ թանգարան մ'է, ինչպէս որ իւր թանգարանն ալ իրօք հարուստ է։

Ուստի խորհուրդի համար իրեն զիմովն ամենին սլարապ չեղար։

Ըսել չուզեցի թէ միայն խորհուրդ կուտայ. նուիրատուութենէ ալ չխախտի, բայց մինչև որ չընէ ու չհամոզուի թէ նսրտակն իրօք օգտակար է և գործին մէջ վստահութիւն կայ. նուէր խընդրելու համար իրեն զիմովն առանց վշտացնելու, որովհետև մարդ չիտայցնելն ալ իրեն սկզբունք ըրած է, անոր առատ խորհուրդներ ապրով՝ զայն երբեք չաւարէ։

(ԹՎԱՐԻ ԴՆԱՅԻՆ)

Ա Ս Կ Է Ա Ն Կ Է

Ինչ կընես, Խիկար, խելիքդ եկաւ. —

— Տօլապին դուռները կը բանամ որ աղբին ամեն կարգի եկեղեցականները՝ այսինքն՝ Կաթողիկոսն սկսեալ մինչև յետին սարկաւազը դուրս ելեն տէ գործերին նային. —

— Տօլապին դուռները բանալուդ՝ Մամուլին է ջերը բաց, ուր պոյլու պոյլունձա սլառկեր են։

* * *

Ս. Պատրիարքին խորհրդականները սրտնք են. —

Ըստ Մամուլի՝ Ս. Փափազեան Լճիկնորի և Լոյսի խմբագիրն են եղեր երբեմն. —

— Հասրա հիմա՞. —

— Մամուլն ըլլալու է, որ այժմ Տօն Քիչօղի դեր կատարելու ելեր է. —

— Անանկ է նէ Ս. Պատրիարքն ալ ատոր դըրաններուն համամիտ ըլլալու է. —

— Աճէլէ մ'ըներ, քէֆինէ հետեութիւն հա-
նելու փառքը և Բաղատման դուշակութիւնները
նեղու խնամութիւնը միայն Մամուլին վերապահ-
եալ է :

Ա.ԶԳԱՅԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ

Ազգ. Ժողովն երէկ՝ Մեծ. Մերեմգու-
եան եղբարց Յարութիւն, Աղէկտանդը և
Երուանդ Էֆէնտիններու մօր՝ աղնուհի Փեփ-
րոնէ տիկնոջ Հ. Մերեմգուեանի յուղար-
դարկաւորութեան հանդիսին պատճառաւ
չկրցաւ նիստ կազմել, որովհետեւ գրեթէ
բոլոր Երեսփոխաններն յիշեալ տխուր հան-
գիսին ներկայ գտնուեցան, որ վայելուչ չը-
քեղութեամբ կատարեցաւ :

Ժողովն յառաջիկայ ուրբաթ նիստ պի-
տի ընէ :

— Կըսուի թէ Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսն
Ազգ. Պատրիարքարանի մէջ այցելութիւն պի-
տի տայ եղեր Ս. Պատրիարքին :

— Վալթիոյ Պատ. Թաղ. Խորհուրդն
հարցուցած ըլլալով Ս. Պատրիարքին թէ Կի-
լիկիոյ Ս. Կաթողիկոսն եթէ ուզուի, որ պա-
տարագէ, ի՞նչ պէտք է ընել, Ն. Սրբազ-
նութիւնն այս խնդիրը Կրօնական Խորհրդա-
կան Սրբազանին յանձնէր և Կրօնային Ատ-
եանն ալ որոշէր է որ 74—76 ի Կրօնական
Ժողովոյ պատրաստած և 1875ին Ազգ. Ժո-
ղովէն վաւերացեալ Աղթամարայ Կաթողիկո-
սական կանոնագիրը՝ զոր ընդունած էր Աղ-
թամարի Խաչատուր Կաթողիկոսը, Սոյ Կա-
թողիկոսն ալ պէտք է ընդունի նախ և ապա
Պօլսոյ եկեղեցեաց մէջ պատարագէ, դիտել
տալով թէ, ի՞նչ որ է Աղթամարայ Կաթո-
ղիկոսը Կրօնական տեսութեամբ, նոյն է և
Սոյ Կաթողիկոսը :

Ս. Պատրիարքը սոյն որոշումն ընդունելու
և յիշեալ կանոնագիրը Սոյ Ս. Կաթողիկո-
սին ղրկելու է. բայց Կըսուի թէ Ն. Սրբազնու-
թիւնը մինչև երէկ դեռ չէ ստորագրել :

— Գեր. Մեսրոպ Եպիսկոպոս մի քանի
օր առաջ Ս. Պատրիարքին այցելութիւն տը-
ուեր և մեծ պատուով ընդունուեր է :

Ն. Սրբազնութիւնն յառաջիկայ չորեք-
շաբթի Վարչութեան ներկայանալու հրաւեր
ընդունելու է :

— Երկրորդ անգամ ի նպաստ սովելոց
հանդանակութիւն եղած է Պէրպէրեան վար-
ժարանի աշակերտաց և դասաւանդաց մէջ և
2030 զրուշի արգիւնք գոյացած է, որ իւս-
կիւտարի օժանդակ մասնախմբին յանձնուեր է :

Նոյնպէս դոհութեամբ կը լսեմք որ Պէր-
պէրեան սանուց ընկերութիւնը վերջին ան-
գամ 3 ոսկւոյ դումար մը նուիրած է Ար-
ուեստասիրաց ընկերութեան :

— Հայոց Միացեալ Ընկերութեանց Կեդ-
րոնական Ժողովոյ Ժ. նիստը տեղի պիտի ու-
նենայ վաղը Ղալաթիոյ Կեդրոնական վար-
ժարանի մէջ ժամը ճիշդ 6 ին :

— Կիմանամք թէ Ս. Փափաղեան Էֆէն-
տին Մամուլ անուն թերթին մէջ իրեն դէմ
եղած սոքաոտանական հրատարակութեանց
համար կրկին դատ բացեր է Պատրիարքա-
րանի առջև, պահանջելով որ քննութիւնն
ու դատաստանն հրապարակային լինի :

— Կըսուի թէ Դատական Խորհրդական
Էֆէնտին մտադրութիւն ունի եղեր ընդհա-
նուր դատախազի պաշտօն առաջարկել Ս.
Փափաղեան Էֆէնտինին :

— Լուդովիկոս դաղթական անուն տղան
նոր հրատարակութիւն մ'իւրոյս ընծայուած
է, որ թէ կաղանդի նուէր ըլլալու և թէ
պարզեաբաշխութեան առթիւ ուսանողաց
մրցանակ տալու արժանի գրքոյկ մ'է :

Կըձախուի կամուրջին դլուխը Յ. Չա-
մաշըճեանի և ուրիշ գրավաճառաց քով ի
դին հարկը փարայ :

Հրատարակիչն է Կ. Յ. Պարոնեան Էֆ.

ԾԱՆՈԹՅՄՈՒՆՔ

Վախճանեալ Սրապեան Պաղտասար աղայի գրավաճառութեան խանութն, որ ի Մէրճան չարշը թիւ 33, Աշճեան Պ. Յովհանի անցած ըլլալով, կը ծանուցանէ թէ ամեն տեսակ գրքեր կը ծախուին յիշեալ խանութն, ուր և դպրոցական պիտոյից վերաբերեալ ամեն տեսակ յանձնարարութիւնք ևս կընդունուին:

5—5

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ՀՈՉԱՍԿԱՒՈՐ ՈՃԻՐՔ

ՍԷՆ ԺԵՐԱՆ ԿՈՄՍՈՒՀԻՆ

Հեղինակ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ՏԻԻՄԱ

Թարգմանիչ Մ. Յ. Մէլիքեան

Հրատարակչ Ս. Ղ. Պարթևյան

Սոյն հետաքրքրական պատմութիւնը Հայրենիքի խմբագիր Մ. Յ. Մէլիքեան էֆէնտիի թարգմանութեամբ ի լոյս ընծայեալ ըլլալով, կը ծախուի Ս. Ղուկասեանի գրատունը և ուրիշ գրավաճառաց քով ի գին 6 դրոշ:

ՄԵԾՄՊԱՏԻ ՄՈՒՐԱՅԿԱՆՆԵՐԸ

Գրեց Յ. Յ. Պարոնեան

Հրատարակչ Ս. Ղ. Պարթևյան

Ազգային ժամանակակից վէպ մ'է, որ տետր առ տետր սկսած է հրատարակուիլ, երրորդ տետրը ի լոյս ընծայուած ըլլալով, կը ծախուի գրավաճառ Ս. Ղուկասեան և Ֆրէնկեան գրատունները, սուճի Պօղոս աղայի խանութը և լրագրավաճառներու քով ի գին 40 փարայ:

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՕՐԱՑՈՅՑ

1881

ԹՈՒՍԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ԴԻՆ 100 ՓԱՐԱ

ՅՕՐԻՆԵԼ ՅԵՐԵՄԻԱ ՔԱՀԱՆԱՅԷ ԽԱՍԳԻՒՂԻ

ՍԵՊՀԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՓՐԿՁԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՄԱՆԴԱՆՈՅԻ ՀԱՅՈՑ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

Պարտաւորութիւն

Վիճակագիր տէրութեանց. — Հայրապետութիւն Հայոց. — Հայաստան աշխարհ կամ Արմենիա. — Օսմանեան միջազգային թշուառարութիւնք. — Ժամանակացոյց սուրհանդակաց Օսմանեան միջազգային թղթատարութեանց. — Եւրոպական նամակատունք ի Կ. Պօլիս. — Յուդայական թղթատարութեանց և հեռագրութեանց Եւրոպական և Ասիական քաղաքաց թուրքիոյ. — Սակագին հեռագրի ըստ նոր կարգադրութեանց միջազգային թեկերու. — Ընկերութիւնք շոգեչարժ նաւարկութեան, ինչպէս ևս, Եղիպտական (Խտիվիյէ). — Մախսուսէ. — Աւստրո-Հունգար Լոյս. — Մէսսաթըրի Մարիթիմ. — Բաքէ Էնէ և ընկերութիւն. — Ռուսական ընկերութիւն. — Ընտանեկան դեղարան:

ԱՐՏՕՆԱՏԵՐ

Հ. Ե. ԳԻՄԱՔՍԵԱՆ

ԽՄԱԳԻՐ

Մ. ԳԱՓԱՄԱՆԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՄԻՔԱՅԷԼ ՍԱՐՁԵԱՆ

Մէրճան չարշի Րիչմոնտ Էֆ. խանի տակ թիւ 20